

“El neofeixisme no és cap moda juvenil; això no s’ha de frivolitzar”

Esteban Ibarra és president i fundador del Moviment contra la Intolerància, ONG creada el 1992. Activista pels drets humans, analista social, comunicador i expert en intervenció contra el racisme i la intolerància, coordina els programes de sensibilització i formació intercultural de l’associació, dirigeix l’informe Raxen –que ofereix un seguiment i una interpretació de successos de racisme, xenofòbia i intolerància a l’estat espanyol– i coordina l’Oficina de Solidaritat amb les Víctimes de l’Odi, on atén i exerceix l’acció popular en conegudes causes judicials de delictes d’intolerància.

Ha coordinat diverses campanyes de sensibilització contra la discriminació i per la prevenció de la xenofòbia i la intolerància, i és autor d’uns quants llibres, com ara *Los crímenes del odio* –una investigació sobre la violència racista i neonazi a l’estat espanyol–, de materials didàctics de sensibilització i de nombrosos quaderns d’anàlisi sobre immigració, ciutadania i interculturalitat. També és un dels portaveus de la plataforma creada recentment a València, Acció Popular Contra la Impunitat.

—Què passa actualment a Europa perquè triomfen les ideologies ultraxenofòbes?

—El creixement del neofeixisme i la xenofòbia a Europa és el símptoma d’una triple crisi. Una crisi internacional per una globalització al servei de l’acumulació de capital que s’oblida de la redistribució de la riquesa i del

respecte als drets humans. Una crisi de l’estat del benestar configurat d’esquena a la realitat diversa i al creixement de noves necessitats. I finalment una crisi de projecte democràtic, d’avanç i progrés. En aquest context de problemes s’articula un discurs identitari contra la immigració, que alimenta el neofeixisme.

—Quina diferència hi ha entre l’estat espanyol i la resta de països de la UE en aquesta matèria?

—Com més va menys. En matèria de política migratòria tots els països caminen cap a un enduriment col·lectiu més fort. Per una altra banda, Europa disposa d’una tradició democràtica que Espanya no té, per la seqüela de la dictadura franquista. No obstant això, la cosa més significativa, des del meu punt de vista, és que hi ha països més rigorosos que no l’estat espanyol en la lluita contra el racisme i el neofeixisme. És el cas d’Alemanya i de la Gran Bretanya, on hi ha més activitat

contra els grups neonazis, per posar un exemple.

—Hi ha mecanismes, en la legislació espanyola, que limiten el discurs i les activitats dels grups feixistes i racistes?

—En principi, sí, especialment al codi penal. Hi ha diversos tipus de delictes reconeguts per a grups il·lícits, la provocació a l’odi, la discriminació o a la violència per motius racistes, antisemites, d’ideologia, de religió, d’orientació sexual; la penalització de la justificació del genocidi; les reunions i manifestacions il·lícites; el racisme com a agreujant, etc. El problema n’és l’aplicació: des del 1995, que es va aprovar el codi penal de la democràcia, s’han aplicat en poc més de mitja dotzena d’ocasions.

—Proposeu d’incorporar cap altre mecanisme legal per a reforçar els límits d’aquests grups?

—Efectivament. Fa temps que reclamem que s’engegue una llei contra el racisme i la intolerància que empare, especialment, les víctimes. La creació d’una fiscalia especialitzada que s’ocupe de l’aplicació de la legalitat en aquest àmbit, perquè no és possible que pràcticament tota la iniciativa i la responsabilitat es trasllade a la societat civil, a les ONG que lluitem en aquest camp. I també un pla integral adreçat a la prevenció, a evitar la contaminació i la captació de joves per aquests grups i a evitar el desenvolupament de conductes d’odi, discriminació i violència a la societat.

—En el darrer informe Raxen, el País Valencià apareix com un dels punts conflictius on hi ha més agressions. A què creieu que respon?

—En primer lloc al pes específic i a la presència que històricament hi han tingut els grups ultraxenofòbes. Hi ha una trajectòria de persones i grups que enllacen el franquisme tardà amb episodis tràgics de la transició i el moment

El president del Movimiento contra la Intolerancia, Esteban Ibarra.

actual. I en segon lloc, de manera evident, perquè no s'hi ha reaccionat políticament i institucionalment d'una manera adequada. Hi ha hagut una permissivitat inconcebible.

—**Com es pot classificar el fenomen del discurs i la violència anticatalanista, que hem viscut des de fa trenta anys?**

—Estrictament, el terme *racista* no hi escau. La noció que s'ha d'emprar és *intolerància cultural*, perquè implica absència de respecte, acceptació i estima envers el fet català; en definitiva, envers la diversitat. I aquesta intolerància cultural té diverses formes. Pot ser latent i social, militant i organitzada, o també extrema i criminal, i adoptar, si escau, manifestacions molt diverses a través de l'odi, de la discriminació o la violència.

—**Quines repercussions té el darrer informe Raxen? Què hi diuen els polítics i, sobretot, què hi diu l'extrema dreta?**

—Hi va havent un avanç en la consciència del problema, si bé lentament. La virtut de l'informe Raxen és que posa el punt final al discurs dels episodis aïllats. No és possible de banalitzar els fets: hi ha organitzacions, hi ha propaganda, hi ha conductes, hi ha de tot i en tots els àmbits, amb una preeminència especial del paper d'internet. Els polítics en privat reconeixen el problema, públicament tendeixen a minimitzar-lo. La ultradreta és arrogant i agressiva. Encara que els moleste la visibilitat, no volen paisatges amplis i, a més, es presenten com a víctimes del sistema democràtic.

—**Quin paper hi fan els mitjans de comunicació? Hi ha consciència d'aquest rerefons o tot plegat es frivolitza massa?**

—No s'aborda amb rigor. Es produeix una informació espectacle i, en conseqüència, es frivolitza, sobretot els successos de violència. Un error significatiu és posar en el mateix pla la víctima de l'odi i l'agressor, com passava abans amb les víctimes de la violència masculista, quan es deia de les dones: "Alguna cosa deuen haver fet!" S'obliden també que el fi darrer de la pràctica del nou feixisme i de la xenofòbia és eliminar la convivència democràtica; no és una moda *juvenil*, ni són *joves inconformistes*. El racisme, la xenofòbia, l'antisemitisme i la intolerància criminal són xacres que cal bandejar. Això no es frivolitza.